

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 1. ISSN 2307-2105

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.117>

УДК 332.2

С. С. Замлинський,

аспірант,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7661-5920>

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ

S. Zamlynskiy,

Postgraduate student,

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

METHODOLOGICAL BASIS OF ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC ASSESSMENT OF SPATIAL PLANNING

У статті досліджено методичні підходи еколого-економічної оцінки просторового планування для забезпечення економічних, соціальних та екологічних потреб територіальних громад. Детальна оцінка просторового планування можлива лише через призму економічного аналізу, який дозволяє охарактеризувати та деталізувати напрями – «витрати-ефективність», «витрати-вигоди», «оцінка екосистемних послуг», за допомогою яких можливо спрогнозувати та змодельовати наслідки просторового планування. Доведено, що просторового планування сприяє ефективному використанню

територій та створенню сприятливих умов для економічного розвитку. Просторове планування відіграє ключову роль у забезпеченні економічних, екологічних переваг, створенні стабільних і передбачуваних соціальних умов для безпечного життя людей, залученні інвестицій, розвитку та успішності територіальних громад.

Розглянуто основні концепції просторового планування, а саме «Осьово-точкова», «Категорії територій», «Децентралізованої концентрації», «Пріоритетності внутрішнього розвитку перед зовнішнім», «Функціонального розподілу праці». «Збалансованого функціонального простору», «Неформальні концепції». Відзначено, що напрями просторового планування не можуть опиратися на одну концепцію, комбінація їх ключових положень дозволяє сформулювати та вирішити основні проблеми просторового планування кожної окремої громади на тлі стрімких демографічних та урбанізаційних процесів, враховуючи, що основним завданням просторового планування є збереження та розвиток умов для життєдіяльності її населення.

Доведено, що еколого-економічна оцінка просторового планування є необхідною складовою сталого розвитку територій. Еколого-економічна оцінка просторового планування є необхідною складовою сталого розвитку територій. Вона дозволяє забезпечити гармонійне поєднання економічних інтересів і екологічних потреб, що сприятиме довгостроковому збереженню природного середовища та покращенню якості життя населення.

The article explores methodological approaches to the ecological and economic assessment of spatial planning to ensure the economic, social and environmental needs of territorial communities. A detailed assessment of spatial planning is possible only through the prism of economic analysis, which allows characterizing and detailing the areas of "cost-effectiveness", "cost-benefit", "assessment of ecosystem services", with the help of which it is possible to predict and model the consequences of spatial planning. It has been proven that spatial

planning contributes to the effective use of territories and the creation of favorable conditions for economic development. Spatial planning plays a key role in ensuring economic and environmental benefits, creating stable and predictable social conditions for a safe life for people, attracting investment, and the development and success of territorial communities.

The article examines the main concepts of spatial planning, namely "Axial-point", "Categories of territories", "Decentralized concentration", "Priority of internal development over external", "Functional division of labor". "Balanced functional space", "Informal concepts". It is noted that spatial planning directions cannot be based on a single concept; the combination of their key provisions allows us to formulate and solve the main problems of spatial planning of each individual community against the backdrop of rapid demographic and urbanization processes, taking into account that the main task of spatial planning is to preserve and develop conditions for the vital activity of its population.

It has been proven that environmental and economic assessment of spatial planning is a necessary component of sustainable development of territories. Environmental and economic assessment of spatial planning is a necessary component of sustainable development of territories. It allows to ensure a harmonious combination of economic interests and environmental needs, which will contribute to the long-term preservation of the natural environment and improvement of the quality of life of the population.

Ключові слова: *просторове планування, еколого-економічна оцінка, сталий розвиток, природні ресурси, потенціал території.*

Keywords: *spatial planning, ecological and economic assessment, sustainable development, natural resources, territorial potential.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. *Еколого-економічна оцінка просторового планування є важливим інструментом забезпечення*

сталого розвитку територій. Вона дозволяє враховувати екологічні та економічні чинники при плануванні використання земельних ресурсів, розвитку інфраструктури та урбанізації.

Підхід до трактування еколого-економічної ефективності використання земель є обґрунтованим з точки зору структури земельного фонду за видами основних угідь, та їх економічної продуктивності. За даними Держгеокадастру основними найбільшу частку сільськогосподарських угідь становить майже 70% з яких рілля – 53,9 % [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні підходи щодо визначення еколого-економічної оцінки просторового планування в контексті сталого (збалансованого) розвитку громад в умовах ринкових відносин в Україні розкрито в роботах таких вітчизняних науковців, як О.С. Дорош, Й.М. Дороша, Т.О. Євсюкова, А.Г. Мартина, Н.В. Мединська, І.О. Новаковської, О.С. Петраковської, А.М, Третяка, Т.М. Прядки та інших [2,3,4,5,6,7,8].

Щодо поняття еколого-економічної ефективності землекористування, то вітчизняні науковці це визначення пояснюють, як раціональне використання земель, результативність, продуктивність виробництва, оцінка ефекту, виробничий потенціал та економічний потенціал земель.

Зарубіжними науковцями окреслено основні підходи щодо визначення оцінки просторового планування [9,10]. Руцянь Чжанга та Ліпін Сюй [9] в дослідженнях вказують, що просторове планування визначає масштаби впливу здійснення господарської діяльності на екологічну пропускну спроможність територій та регулює рівень екологічного сліду людської діяльності. Вони акцентують увагу на безпосередньому зв'язку екологічного сліду та площами продуктивних земель, водних об'єктів, необхідних для забезпечення ресурсів і поглинання відходів, а також застосовують методику розрахунку тривимірного екологічного сліду в регіональному масштабі. Отже, дослідження питання еколого-економічної оцінки просторового планування є досить актуальним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження питання еколого-економічної оцінки просторового планування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення збалансованого розвитку територій передбачає врахування екологічної пропускної спроможності регіонів, що визначає межі використання природних ресурсів без завдання шкоди екосистемам. Важливим є той аспект, що біопродуктивна територія має здатність до відновлення, але її можливості обмежені, перевищення порогу екологічної пропускної спроможності може призвести до деградації природного середовища. Згідно з рекомендаціями Всесвітньої комісії з навколишнього середовища та розвитку, щонайменше 12 % екологічного потенціалу територій має бути зарезервовано для збереження біорізноманіття, що є важливою умовою підтримки екологічної рівноваги [11]. Раціональне просторове планування має сприяти й гармонізації економічному зростанню з екологічними вимогами.

Не викликає сумнівів той факт, що просторове планування є важливим інструментом регулювання антропогенного навантаження на природні ресурси. А досягненню сталого розвитку, збереженню біорізноманіття та забезпеченню сприятливих умов для майбутніх поколінь сприятиме впровадження стратегій, орієнтованих на збереження екологічного потенціалу територій. Крім того, враховуючи, що просторове планування прогресує і ключову роль не лише у забезпеченні економічних, екологічних переваг, а й відіграє створення стабільних і передбачуваних соціальних умов для безпечного життя людей, залучення інвестицій, розвитку та успішності територіальних громад.

В контексті методичного забезпечення еколого-економічної оцінки просторового планування слід відзначити економічні переваги, громадські, екологічні (Рис. 1).

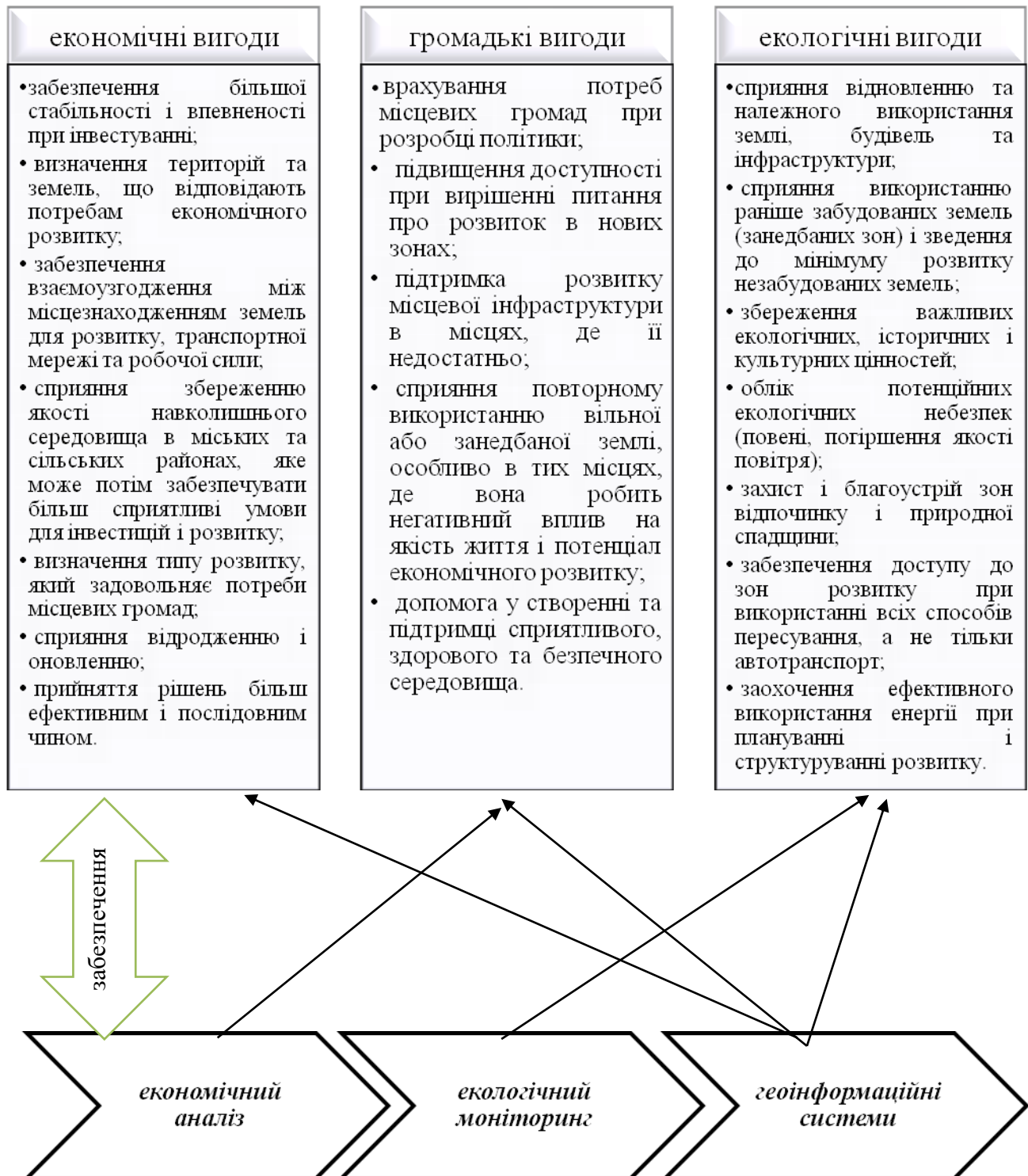

Рис. 1. Переваги еколого-економічної оцінки просторового планування

Джерело: Сформовано автором

Блок-схема (Рис. 1) вказує на важливість економічного аналізу в контексті основних методів визначення оцінки просторового планування. Даний аналіз дає можливість вивчити та спрогнозувати такі напрями:

витрати-ефективність, витрати-вигоди, оцінка екосистемних послуг; екологічний моніторинг, за допомогою якого ми можемо провести аналіз забруднення, вивчити стан природних ресурсів; геоінформаційні системи (ГІС), які необхідні для моделювання та прогнозування наслідків просторового планування.

Варто відзначити, що методичне підґрунтя визначення еколого-економічної оцінки просторового планування базується на різних концепціях просторового планування та тісно пов'язано з різними фазами його розвитку та становлення.

За умов стрімкого розвитку територій та урбанізаційних процесів важливість та значення концепцій у просторового розвитку активно трансформується (Рис. 2).

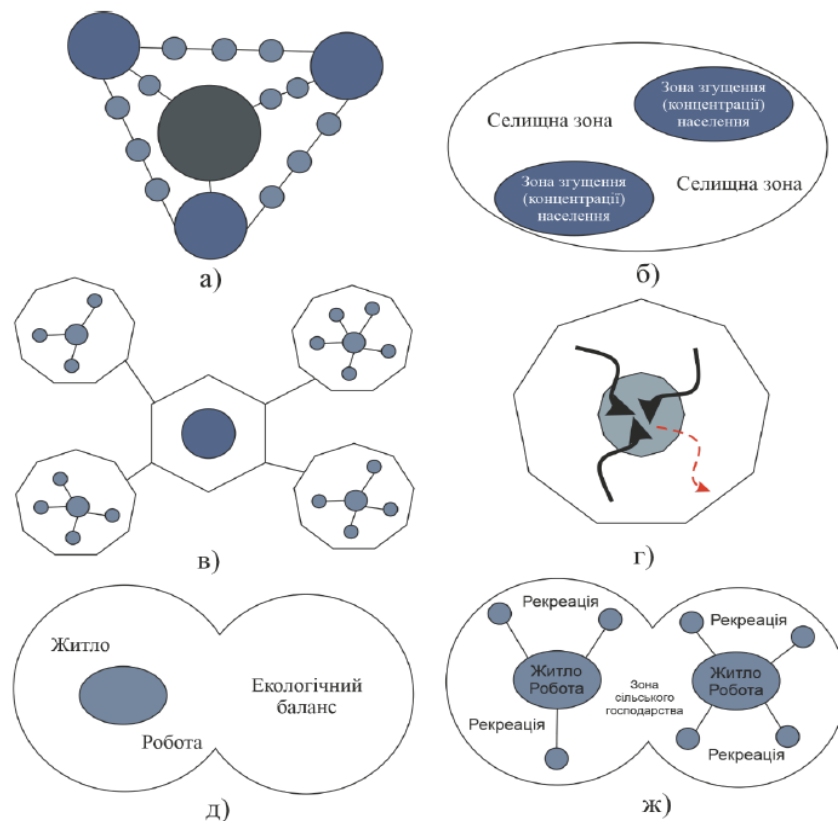

Рис. 2. Базові концепції просторового планування:
а) осьово-точкова; б) категорій територій; в) концепція децентралізованих територій; г) пріоритетність внутрішнього розвитку перед зовнішнім; д) функціональний розподіл праці; ж) збалансованості функціональних просторів.

Як видно з рисунку 2 тенденція щодо створення рівних умов життя на місцевому рівні стала домінуючою в контексті розвитку просторового планування. Тому з часом концептуальні підходи, які спрямовані на регіональний ріст та розширення міст набувають суперечливого характеру. Разом з тим, на їх фоні екологічні проблеми стрімко почали рухатись до центру всесвітньої уваги, що в результаті призводить до домінування принципу пріоритетності внутрішнього розвитку перед зовнішнім та стає основним напрямом просторового планування територій.

Наразі тенденція щодо створення рівних умов життя на місцевому рівні стала домінуючою в контексті розвитку просторового планування. Тому з часом концептуальні підходи, які спрямовані на регіональний ріст та розширення міст набувають суперечливого характеру. Разом з тим, на їх фоні екологічні проблеми стрімко почали рухатись до центру всесвітньої уваги, що в результаті призводить до домінування принципу пріоритетності внутрішнього розвитку перед зовнішнім та стає основним напрямом просторового планування територій.

Важливим етапом на шляху до сталого розвитку територій, враховуючи їх економічний, соціальний, екологічний потенціал є оцінка внутрішнього розвитку громад. Тому внутрішній розвиток представляє собою низку критерій, які вказують на переваги щодо розвитку громад та забезпечення їх сталого розвитку, враховуючи:

- виділення земельних ділянок під забудову в громаді,
- щільність забудови;
- перепланування територій;
- врахування історичного центру та потенціалу населених пунктів.

З прийняттям закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 14.05.2020, підстава - 562-ІХ [12] розпочався новий етап просторового планування. І функція розвитку просторового планування стала більше сфокусованою на території територіальних громад.

Модернізація проектів просторового планування набуває все більшого значення.

Розглянемо основні концепції просторового планування більш детально.

Осьово-точкова передбачає модель міського та просторового планування, яка є основою сучасної концепції просторового планування. Основою цієї концепції є теорія центральних місць, запропонована Вальтером Кристаллером у його праці «Центральні місця в Південній Німеччині» [10]. Вона пояснює закономірності розміщення міст, що є місцями для вдосконалення адміністративно-територіального устрою та оптимізації просторової організації суспільства. Центральне місце в такій системі - це місто, що виконує функцію головного центру для навколишніх населених пунктів, надаючи самостійності та автономії. А також можливості взаємного просторового розміщення населених пунктів та застосування його на нових територіях (Рис. 3).

Ієрархія поселень - визначає різні категорії населених пунктів за розміром та рівнем наданих послуг: від великих міст, які надають широкий спектр послуг, до малих поселень, що обмежуються базовими потребами. Порогове значення (Threshold Population) визначається мінімальною кількістю населення, необхідною для економічної ефективності надання конкретних послуг. Вказане значення допомагає визначити доцільність надання певних послуг на конкретній території. Радіус обслуговування (Range of a Good) - максимальна відстань можливої відстані населення для отримання товару чи послуги. Цей параметр визначає, як далеко може поширюватися обслуговування. Шестикутна модель - це геометричний спосіб організації території, який допомагає рівномірно розподіляти центральні місця і мінімізувати просторові перекриття при обслуговуванні.

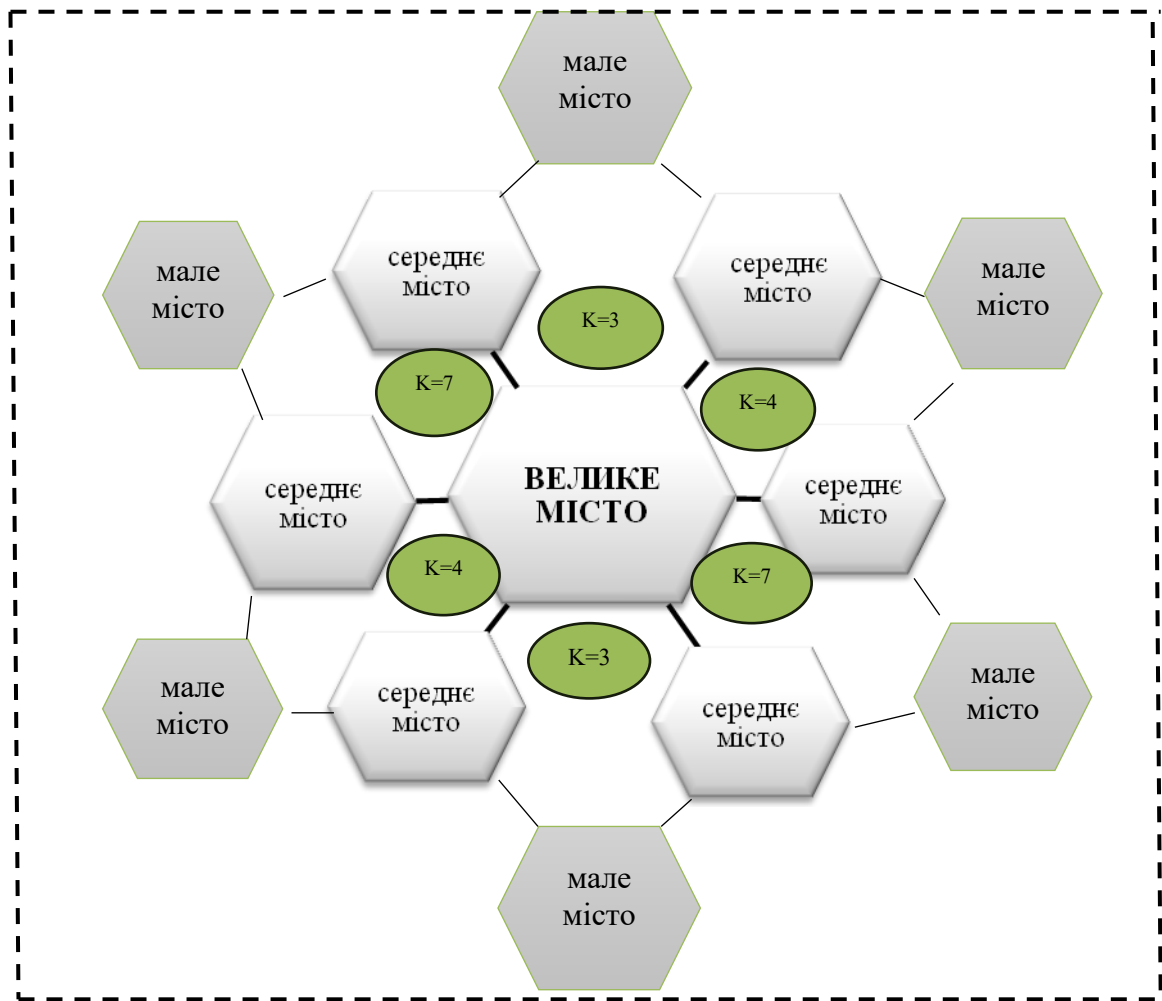

Рис. 3. Схема концепції Вальтером Кристаллером [10]

Принципами розподілу центральних місць відповідно теорії концепції Вальтером Кристаллером:

- ✓ принцип ринку ($k=3$) - характеризує співвідношення між попитом і пропозицією в межах трьох рівнів обслуговування;
- ✓ принцип транспорту ($k=4$) - визначає оптимальні шляхи переміщення між населеними пунктами для ефективного транспортного обслуговування;
- ✓ принцип адміністрації ($k=7$) - враховує адміністративні одиниці та рівні управління для визначення меж обслуговування.

Ключовою рисою цієї концепції є інтеграція просторово-транспортної мережі та ліній постачання з населеними пунктами. Мультиmodalні трансєвропейські мережі, які входять до планів регіонального розвитку

територій, розвивають ключову роль як основи масштабних територій, де мають бути виділені окремі поселення із власними межами та забудовами.

Малі поселення розвиваються відповідно до цих осей, що дозволяє поєднувати їхню забудову з організацією транспортної інфраструктури. У межах цієї моделі особлива увага приділяється збереженню міжосьових територій (відкритих просторів), а розширення населених пунктів має завершитися тільки в межах їх існуючої забудови.

Осьово-точкова концепція передбачає чотирирівневу класифікацію просторового розвитку, яка включає верхній, середній, нижній та малий центри (міста, містечка, муніципалітети, села). Вона базується на взаємозв'язку між центральними місцями та осями розвитку. Згідно з цією концепцією, промислові об'єкти та населені пункти мають концентрацію вздовж ефективних транспортних маршрутів, що сприяють інтеграції центральних місць у чотирирівневу ієрархічну систему, запобігають хаотичному розростанню.

Концепція «Категорії територій». Термін «категорії території», також відомий як «типи районів», використовується в державному плануванні для поділу території на окремі підрозділи з однорідними характеристиками. Кожна з цих зон має свої просторові структурні особливості та специфічні проблемні аспекти. Такий підхід дозволяє визначати багатофункціональні проблемні блоки, а також частково диференціювати цілі, принципи та інші вимоги просторового планування. До основних категорій території належать агломерації та сільські території.

Сучасний підхід до концепції категорії території у просторовому плануванні залишається неоднозначним. Хоча вона все ще є основою для позбавлення федеральних земель, у загальнодержавних планах просторового розвитку її використання зменшується.

Натомість на регіональному рівні, поряд із категоріями багатофункціональних зон (таких як «приміські райони» або «структурно слабкі території»), проектні осі формуються відповідно до конкретних

просторових структур. Наприклад, у межах агломерацій здійснюється розвиток населених пунктів вздовж центрів і осей, тоді як у сільській місцевості основний акцент робиться на покращенні доступу до послуг загального інтересу та зміцненні місцевих центрів.

Концепція «децентралізованої концентрації» є ключовим принципом просторової структури. Вона виступає як подвійна стратегія, що поєднує два підходи: з одного боку, сприяння розосередженню просторового розвитку у великих масштабах через створення поліцентричної міської системи для запобігання регіональній поляризації; з іншого боку, забезпечує концентрацію функцій у перспективних районах, як у безпосередній близькості до перевантажених міських територій. Основною її метою є уникнення хаотичного розростання передмість, сприяти розвантаженню агломерацій та підтримувати поліцентричну модель міського розвитку, що є характерною для більшості територій. В її основі лежать принципи сталого просторового розвитку та забезпечення рівних умов життя населення.

Концепція «Пріоритетності внутрішнього розвитку перед зовнішнім», яка шукає просторовий порядок та підхід до планування, що спрямований на мінімізацію освоєння нових територій. Згідно з цією концепцією, перш ніж розширювати межі забудови, необхідно максимально використовувати потенціал уже існуючих територій, наприклад, через реконструкцію земель або зменшення невикористаних ділянок, оптимізацію їх користування тощо. Слід наголосити, що саме цей пріоритет (внутрішнього розвитку) прописаний та затверджений у регіональних планах просторового розвитку територій. І як правило на основі нього закріплюються більш жорсткі обмеження у використанні територій, особливо населених пунктів.

Концепція «Функціонального розподілу праці» є основною для (масштабного) функціонального підрозділу праці та вказує, що субрегіони мають різноспрямовані спеціалізації та взаємодоповнюють один одного. Перевагою такого підходу є можливість ефективного планування просторової структури за рахунок використання порівняльних переваг.

Загалом, для збереження природних ресурсів необхідно одночасно забезпечити зростання економічної продуктивності. Застосування теорії активно використовується у містобудуванні та плануванні для визначення оптимальних розмірів та розташування поселень, розвитку інфраструктури, а також в регіональному розвитку для забезпечення рівного доступу до послуг по всій території.

Та деякі наукові критики в даній галузі зазначають, що цей підхід може посилювати регіональні диспропорції, а вузька спеціалізація окремих територій робить їхню вразливість до кризових ситуацій. Крім того, відбувається погіршення екологічного стану в агломераціях, хоча і може виправдовуватися балансуючою роллю сільськогосподарських територій.

Через процес економічної концентрації та спеціалізації сучасна структура просторового планування відзначається добре розвиненим функціональним підрозділом праці. Але враховуючи такі тенденції розвитку, неформальна концепція мегаполісів підтверджує, що ідея функціонального розподілу праці залишається важливою для державного регулювання територіального планування.

Концепція «Збалансованого функціонального простору» є альтернативною саме при функціональному перерозподілі праці. Тут основним є намагання забезпечити усіх жителів територій досить високим доходом, підвищенням рівня життя. Проте кошти, необхідні для реалізації такої концепції не завжди є недоступними.

Неформальні концепції просторового планування орієнтуються на юридичні аспекти щодо планування територій. В основу покладено адаптацію класичних методик та концепцій до сучасних наявних проблем просторового планування в контексті сучасних умов. В даній концепції, як правило, орієнтуються на ситуації в розрізі мегаполісів та концентрації розвитку територіальних центрів. Такі неформальні концепції враховуються в усіх стратегічних документах щодо регіонального просторового планування. Нині завдяки саме таким неформальним концепціям можливо з більшою

конкретикою підходити до вирішення проблемних територіальних питань відповідних регіонів, розкриваючи сильні та слабкі сторони в різних програмах, схемах та інших відповідних документах.

Як бачимо, напрями просторового планування не можуть опиратися на одну концепцію, а навпаки, комбінують кілька підходів або їхні ключові положення. Сучасні просторові плани обґрунтовують концепції розвитку крупних територіальних, а також включають елементи децентралізації та принципи внутрішнього й зовнішнього розвитку територій відповідно до їхніх категорій.

Однак наявні концепції часто не відображають зростаючу складність просторового розвитку. Вони базуються на варіативних моделях, тоді як демографічні та економічні та екологічні процеси залишаються більш регіонально диференційованими і нерідко не вписуються в традиційні просторові структурні критерії. Тому є врахування концепцій просторового розвитку, які формуються на регіональному рівні за принципом «знизу-вгору»

Крім того, суттєво змінилися соціальні виклики, які вирішують напрями та методи просторового планування. Це найкраще ілюструється зміною парадигми, де особливу увагу при виділенні рівних умов життя населення.

Описані концепції сформувалися в період, коли забезпечення рівних житлових умов було ключовим завданням політики просторового планування. У межах моделі соціальної держави диспропорції передбачалося долати шляхом масштабного розвитку інфраструктури в регіонах, які стикалися з відтоком населення, а також через міжрегіональний перерозподіл ресурсів.

Тому основним викликом просторового планування в контексті еколого-економічної оцінки є збереження життєздатності регіонів (територіальних громад) на тлі демографічних та урбанізаційних змін.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі
Отже, методичне забезпечення просторового планування, по своїй суті засноване на еколого-економічній оцінці, яка сприяє ефективному

використанню територій, зниженню негативного впливу на довкілля та створенню сприятливих умов для економічного розвитку. Такі підходи забезпечать оптимальне зонування територій з урахуванням екологічної стійкості, розвиток екологічно чистих технологій у будівництві та промисловості та підвищення якості життя населення через екологічно збалансовану інфраструктуру.

Тому еколого-економічна оцінка просторового планування є необхідною складовою сталого розвитку територій. Вона дозволяє забезпечити гармонійне поєднання економічних інтересів і екологічних потреб, що сприятиме довгостроковому збереженню природного середовища та покращенню якості життя населення.

Таким чином, територіально-просторове планування є важливим фактором забезпечення сталого (збалансованого) розвитку та поліпшення якості життя.

Література

1. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Офіційний сайт. <https://land.gov.ua/>
2. Дорош О. С. Методологічні засади формування інституційного середовища територіального планування землекористування в Україні. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2013. № 1-2. С. 13-18.
3. Дорош Й. М., Дорош О. С. Державні стандарти, норми і правила як механізм формування інституціонального середовища територіального планування землекористування. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2015. № 2/3. С. 3-12.
4. Мартин А., Євсюков Т. Реформа просторового планування у 2021-2022 роках: нові види документації із землеустрою. Семінар. 27.05.2022 р.: <https://mail.ukr.net/desktop#readmsg/16536498872929627368/f10003>.
5. Мединська Н. В. Кадастр як інструмент планування розвитку територій. Агросвіт. 2017. № 19-20. С. 37-42.
6. Novakovska, I. O., Hunko, L. A., Ivanchenko, V. A., & Bereza, O. V. (2024). Strategies for use of territorial resources for sustainable city development.

Наука і техніка сьогодні, 5(33), 313-323. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5\(33\)-313-323](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5(33)-313-323)

7. Петраковська, О., & Михальова, М. (2022). Підходи до просторового планування: ретроспектива та сучасний стан. *Просторовий розвиток*, (1), 117-128. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2022.1.117-128>

8. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Третяк Н. А. Територіально-просторове планування: базові засади теорії, методології, практики: монографія / за заг. ред. А.М. Третяка. Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 142 с.

9. Ruqian Zhang, Penghui Li, Liping Xu (2022). Evaluation and analysis of ecological security based on the improved three-dimensional ecological footprint in Shaanxi Province, China. *Ecological Indicators*. Volume 144. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2022.109483>

10. Christaller W. Die zentralen Orte in Süddeutschland. Gustav Fischer, Jena, 1933. 331s.

11. World Commission on Environment and Development (WCED), 1987, Sziget et al., 2017

12. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 14 травня 2020 р. № 157-IV // Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> дата звернення 20.03.2025).

References

1. State Service of Ukraine for Geodesy, Cartography and Cadastre (2025), available at: <https://land.gov.ua/> (Accessed 10 Jan 2026).

2. Dorosh, O.S. (2013), “Methodological principles of forming the institutional environment of territorial land use planning in Ukraine”, *Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel'*, vol. 1-2, pp. 13-18.

3. Dorosh, J.M. and Dorosh, O.S. (2015), “State standards, norms and rules as a mechanism for forming the institutional environment of territorial land use planning”, *Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel'*, vol. 2/3, pp. 3-12.

4. Martyn, A. and Yevsiukov, T. (2022), “Spatial planning reform in 2021-2022: new types of land management documentation”, available at: <https://mail.ukr.net/desktop#readmsg/16536498872929627368/f10003> (Accessed 10 Jan 2026).
5. Medynska, N. (2017), “Cadastre as an instrument for planning the development of territories”, *Agrosvit*, vol. 19-20, pp. 37-41.
6. Novakovska, I.O. Hunko, L.A. Ivanchenko, V.A. and Bereza, O.V. (2024), “Strategies for use of territorial resources for sustainable city development”, *Nauka i tekhnika s'ohodni*, vol. 5(33), pp. 313-323. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5\(33\)-313-323](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5(33)-313-323)
7. Petrakovs'ka, O. and Mykhal'ova, M. (2022), “Spatial planning approaches: retrospective and current state”, *Prostorovyj rozvytok*, vol. (1), pp. 117-128. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2022.1.117-128>
8. Tretiak, A.M. Tretiak, V.M. Pryadka, T.M. and Tretiak, N.A. (2021), *Terytorial'no-prostorove planuvannia: bazovi zasady teorii, metodolohii, praktyky* [Territorial and spatial planning: basic principles of theory, methodology, practice], Bilotserkivdruk LLC, Bila Tserkva, Ukraine.
9. Ruqian, Zhang, Penghui, Li and Liping, Xu (2022), “Evaluation and analysis of ecological security based on the improved three-dimensional ecological footprint in Shaanxi Province, China”, *Ecological Indicators*, Vol. 144. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2022.109483>
10. Christaller W. (1933), *Die zentralen Orte in Süddeutschland*, Gustav Fischer, Jena.
11. World Commission on Environment and Development (WCED) (2017), available at: <https://sustainabledevelopment.un.org> (Accessed 10 Jan 2026).
12. Verkhovna Rada of Ukraine (2020), Law of Ukraine “On voluntary association of territorial communities”, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (Accessed 20.03.2025).

Стаття надійшла до редакції 13.01.2026 р.